

УДК 347.99
DOI: 10.31733/17-03-2023-725-727

Анастасія НОВІКОВА
студентка ННІ права та інноваційної освіти
Науковий керівник:
к.ю.н. **Марина ПОЛЩУК**
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІН ПОРЯДКУ АПЕЛЯЦІЙНОГО ОСКАРЖЕННЯ: ОСНОВНІ НЕДОЛІКИ ТА СПОСОБИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

З 24.02.2022 року, правова система держави набула значних змін з провадженням воєнного стану по всі території України. Є цілком логічно, що з впровадження надзвичайного стану повсякденна діяльність багатьох державних органів буде мати ненормований графік роботи. Дана проблема торкнулася також судової системи. Взагалі, доречним було б зазначити, що не беручи до уваги усі складнощі з початком війни, держава здійснює налагодження та забезпечення стабільної роботи багатьох органів державної влади. На сьогодні, ми можемо простежити чітке дотримання конституційної гарантії «заборони обмеження права на судовий захист». [4]. Тобто, за будь-яких умов, кожна людина має право звернутися для відновлення чи захисту своїх прав. Законодавчі органи затвердили Закон України «Про правовий режим воєнного стану» яким чітко зазначено норму, що встановлює виключність функції правосуддя, та її застосування лише судами [3].

Отже, на нашу думку, буде доречним здійснити аналіз нововведень у зв'язку з воєнними діями на території України щодо регулювання апеляційного провадження в сфері цивільного судочинства. Здійснити загальний розгляд основних недоліків, та висунути пропозиції щодо удосконалення системи законодавства в період воєнного стану. [2].

Найбільш актуальним є аналіз діяльності системи судів на окупованих територіях, чи територіях де ведуться бойові дії. Внесенні зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» дають змогу дійти до висновку, що правила територіальної підсудності на таких територіях мають дещо інший характер. Відповідно до ч. 7 ст. 147 визначено, що «у разі неможливості здійснення правосуддя судом з об'єктивних причин під час воєнного або надзвичайного стану отже бути змінено територіальну підсудність судових справ шляхом її передання до суду, що найбільш територіально наближений до суду, який не може здійснювати правосуддя» [3].

Що стосується процесу розгляду справи, то більш доступнішою стала можливість його перенесення чи відкладення, тому що, враховуючи небезпечні умови життя на сьогодні не кожний учасник судового процесу зможе бути присутнім, та навіть не завжди подати заяву про відкладення розгляду справи. На нашу думку, держава повинна врегулювати низку питань пов'язаних з доступом кожного учасника до судового провадження шляхом залучення системи електронного суду. [1].

Більш актуального значення набуває інститут подовження процесуальних строків. Проблема виникає в тому, що на сьогодні немає чіткої норми, що регулює правовідносини щодо можливого подовження процесуального строку через причину воєнного стану. Тобто, більшість науковців вказують на те, що позивач, чи особа, що подала апеляційну скаргу можуть лише заявити щодо відкладення розгляду справи, однак, не подовжити строк на її вирішення. Через такий характер подій, ми можемо чітко зрозуміти, що більшість судових проваджень, що зараз перебувають на розгляді суду будуть мати невизначений статус. Якщо запровадити подовження процесуальних строків, то суд зможе більш детально розглянути справу, здійснити низку процесуальних питань. [6]. Перенесення судового розгляду перш за все – невизначеність, тобто, практична реалізація судового розгляду через деякий час буде мати безліч питань, а також, може призвести до порушення прав громадян, тому що, багато людей повинні будуть спиратися на рішення суду першої інстанції, який можливо має неправомірний характер. Крім того, перенесення справи без чітко визначеного строку порушує принцип розумності строків, законності та розумності. Варто розуміти, що повага до суду, та ставлення до нього як справедливого органу буде відсутня через неналагоджену судову систему, що може порушувати права особи.

Узагальнюючи, можемо викремити основні положення, що характеризують інститут апеляційного оскарження. Апеляційне оскарження і перевірка рішень і ухвал суду першої інстанції, що не набрали чинності (законної сили) як процесуальна гарантія захисту прав і охоронюваних законом інтересів сторін, інших осіб, які брали участь у розгляді справ і зміцнення законності і виконання завдань цивільного судочинства досягається реалізацією ними права на оскарження судових актів і перевіркою судом апеляційної інстанції їх законності і обґрунтованості шляхом повторного розгляду справи (перевірення), з можливістю вставити нові факти, досліджувати нові докази, а також докази, які до сліджувалися судом першої інстанції з порушенням встановленого порядку. [3].

Право на апеляційне оскарження — необхідний складовий елемент права на справедливий судовий розгляд, оскільки дозволяє усунути допущені судові помилки. Інститут оскарження та перевірки судових рішень бере свій початок у римському праві, проходить тривалий шлях становлення та розвитку та знаходить своє місце у судовій системі українського законодавства. Важливість апеляції у цивільному судочинстві не викликає сумнівів як у теоретиків, так і у практиків, що діють. Саме інститут апеляційного провадження є необхідною гарантією забезпечення конституційного права на судовий захист прав і свобод людини і громадянина. Основні функції та завдання суду апеляційної інстанції проявляються перш за все з аналізу ЦПК України. Суд другої інстанції сприяє уніфікації судової практики, тобто, він повинен встановлювати однакове тлумачення та застосування закону. Крім того, ми дійшли до висновку, що суд апеляційної інстанції здійснює систематичний контроль за правильним судовим правозастосуванням та його діяльністю взагалі, а також, гарантування сторонам можливості скасування неправильних судових актів.

Досить оптимальним для реалізації розумних строків судового захисту є і встановлений термін оскарження, впродовж якого справа і скарга мають бути направлені до суду апеляційної інстанції. Щодо цього варто зауважити, що значну роль відіграє принцип розумності строків, що є безпосередньо одним з головних принципів цивільного судочинства. Перш за все, ст. 121 ЦПК закріплює: «суд має встановлювати розумні строки для вчинення процесуальних дій». Частина 2 ст. 354 ЦПК закріплює положення щодо врегулювання обставин, та права на поновлення строку для апеляційного оскарження, якщо особа мала поважні причини для його пропуску. Апеляційне провадження є однією із стадій цивільного процесу регламентованою Розділом V ЦПК України. У процесі її реалізації проводиться перевірка судових рішень та ухвал, що не набрали законної сили, прийнятих судами першої інстанції. Право заявити скаргу щодо незгоди з рішенням суду є важливою гарантією прав учасників цивільного судочинства. Безпосередньо, статтею 355 ЦПК закріплено правило звернення з апеляційною скаргою до суду апеляційної інстанції. Що стосується змісту апеляційної скарги. Відповідно до ст. 356 ЦПК «апеляційна скарга подається у письмовій формі». Перш за все, апеляційна скарга повинна відповідати вимогам ст. 356 ЦПК, а саме: 1) найменування суду; 2) найменування та загальна інформація про апелянта, та інших учасників процесу; 3) рішення чи ухвала суду, яка буде ухвалюватися. [2].

Невідповідність судового акта наведеним вимогам свідчить про те, що в суді першої інстанції було допущено помилку, яка підлягає усуненню в суді другої інстанції. Важливим є встановлення форми розгляду апеляційної скарги, цивільне судочинство закріплює процедуру спрощеного позовного провадження для розгляду апеляційної скарги. Зазначена особливість прийняття рішення судом у рамках спрощеного провадження полягає в тому, що воно зводиться до оголошення лише вступу та резолютивної частини. Інститут апеляції у механізмі реалізації права на судовий захист є невід'ємним інструментом, і тому потребує виявлення проблем та визначення можливих напрямів їх вирішення. [6].

Що стосується здійснення апеляційного оскарження в умовах воєнного стану. Відповідно до ст. 26 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» правосуддя на території, на якій уведено воєнний стан, здійснюється лише судами. Скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства забороняється. У разі загрози життю, здоров'ю та безпеці відвідувачів суду, працівників апарату суду, суддів оперативно приймаються рішення про тимчасове зупинення здійснення судочинства певним судом. [5].

Справи, які не є невідкладними, розглядатимуться лише за наявності письмової згоди на це всіх учасників судового провадження. Що стосується процесу розгляду справи, то більш доступнішою стала можливість його перенесення чи відкладення, тому що, враховуючи небезпечні умови життя на сьогодні не кожний учасник судового процесу зможе бути присутнім, та навіть не завжди подати заяву про відкладення розгляду справи.

Більш актуального значення набуває інститут подовження процесуальних строків.

Проблема виникає в тому, що на сьогодні немає чіткої норми, що регулює правовідносини щодо можливого подовження процесуального строку через причину воєнного стану. При цьому аналіз судової практики засвідчує, що саме лише посилання на факт впровадження на території України воєнного стану не є безумовною підставою для поновлення процесуального строку у справі.

1. Менюк Д. О. Історія становлення та розвитку інституту перегляду судових рішень у цивільному процесі України. Журнал внесено до міжнародних наукометричних баз HeinOnline (США) та. 2019. С. 233.
2. Гетманцев О.В. Формування та розвиток цивільного процесуального законодавства в Україні: питання історичної періодизації. Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство. 2013. Вип. 644. С. 83–86.
3. Думич Х.М. Австрійський цивільний процесуальний кодекс 1895 року: причини укладення, структура і зміст. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2015. Вип. 32(1). С. 17–19.
4. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки : Указ
5. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки : Указ Президента України від 20.05.2015 р. № 276/2015 : станом на 15 черв. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015#Text> (дата звернення: 31.10.2022).
6. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV : станом на 15 жовт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 31.10.2022).
7. Шамара Р. П. Загальна характеристика апеляційного провадження в цивільному судочинстві України. The 18 th international scientific and practical conference «modern science, practice, society»(25-26 may 2020). Boston, USA 2020. 514 р. 2020. с. 475.
8. Орленко А. І., Юридична особливість апеляційного провадження. 2022. С. 230

УДК 347.78

DOI: 10.31733/17-03-2023-727-728

К. ОМЕЛЬЧЕНКО

студентка

міжнародно-правового факультету

Науковий керівник:

д.ю.н., проф. **Т. КУРМАН**

*(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)*

ПРАВО УКРАЇНСЬКИХ АВТОРІВ НА ВИНАГОРОДУ В МЕЖАХ ЄДИНОГО ЦИФРОВОГО РИНКУ ВІДПОВІДНО ДО УНІФІКОВАНИХ АКТІВ ЄС

Розвиток цифрових технологій стосується багатьох сфер сучасного життя, в тому числі й сфери авторського і суміжних прав. Сучасний розвиток науково-технічного прогресу, поява нових можливостей для відтворення та введення у цивільний оборот результатів творчої діяльності, з одного боку, забезпечує нові інноваційні можливості для розвитку творчого потенціалу митців-авторів, а з іншого, створює ситуацію, за якої автори фактично позбавлені можливості отримати значну частину своєї законної винагороди, що залишається на рахунках власників відповідних платформ-посередників чи піратських веб-сайтів.

Загалом, право інтелектуальної власності являє собою сукупність особистих немайнових та майнових прав суб'єктів права інтелектуальної власності. Особисті немайнові права - право на присвоєння творчому результату свого імені чи спеціальної назви; право на видання твору під своїм іменем чи під псевдонімом; право вимагати чи забороняти зазначати своє ім'я при використанні твору; право на недоторканність твору. Відповідно майнове право - право на використання твору шляхом його переробки, що тісно пов'язане з особистим немайновим правом на недоторканність твору [1, с. 242 -243].

Відповідно до ст. 37 Закону України “Про міжнародне приватне право” до правовідносин у сфері захисту прав інтелектуальної власності застосовується право держави, у якій вимагається захист цих прав. Таким чином навіть до набуття Україною